

ПРОГРАМА
ЗА
НАДЗОР НА НЮКЯСЪЛСКАТА БОЛЕСТ (ПСЕВДОЧУМА) ПО ПТИЦИТЕ В
БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2019 – 2021 г.

1. Идентификация на програмата:

Държава членка: **Република България**
Болест: **Нюкясълска болест (псевдоочума) по птиците**
Период на изпълнение: **2019 – 2021 г.**

Референции към този документ:

1. **Закон за ветеринарномедицинска дейност**
Чл. 51. Животните подлежат на официална идентификация, а животновъдните обекти - на регистрация по реда на чл. 137 в БАБХ;
Чл. 123. (1) (Изм. - ДВ, бр. 8 от 2011 г., в сила от 25.01.2011 г.) Българската агенция по безопасност на храните изготвя национални програми за епизоотологичен надзор на определени заразни болести;
2. **Директива на Съвета 92/66** от 14.07.1992 г. за контрол на Нюкясълската болест на територията на Общността;
3. **Наредба № 31 от 29.12.2005 г.** за мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на Нюкясълската болест (псевдоочума) по птиците и за условията и реда за прилагането им; Издадена от министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр. 12 от 7.02.2006 г., в сила от 1.05.2006 г., изм. и доп., бр. 76 от 15.09.2006 г., бр. 64 от 18.07.2008 г., изм., бр. 8 от 29.01.2010 г.;
4. **Практическо ръководство за борба с Нюкясълската болест по птиците**, приложение към Заповед № РД 11- 754/ 20.07.2009 год. на генералния директор на НВМС;
5. **Наредба № 44 от 20.04.2006 г.** за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти.

За контакт:

Дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните и контрол на фуражите”

Българска агенция по безопасност на храните

бул. „Пенчо Славейков“ 15А

1606, София, България

E-mail: AHWFEC@bfsa.bg

2. Исторически данни за епизоотологията на заболяването в Р България:

През 2005 г. спорадични огнища на Нюкясълска болест по птиците бяха регистрирани в задни дворове в с. Габрене и с. Скрът, област Благоевград.

През 2006 г. броят на случаите нарасна, като болестта бе установена в различни области на страната – с. Зайчар, област Бургас, с. Слънчоглед, област Кърджали, с. Юпер, област Разград и с. Воднянци, област Добрич.

В началото на 2007 г. бяха регистрирани единични случаи в с. Гиген, област Плевен, с. Костелево, област Враца и с. Медени поляни, област Пазарджик. През лятото и есента на същата година се разрази истинска епизоотия във Врачанска област, която продължи цял месец, като бяха засегнати 11 селища. Болестта се появи в с. Смоляновци, област Монтана, и с. Видно, област Добрич.

През 2008 г. огнища на Нюкясълска болест бяха регистрирани в местността „Лиляшка могила”, област Враца, с. Кардам, област Добрич и с. Казаците, област Кърджали.

През 2009 г. епизоотични огнища бяха регистрирани в с. Водач, Върбен, Плешинци, Рудина, Вождово от област Кърджали и с. Мамарчево от област Ямбол.

През 2013 г. огнище на Нюкясълска болест бе констатирано в с. Звиница, област Кърджали.

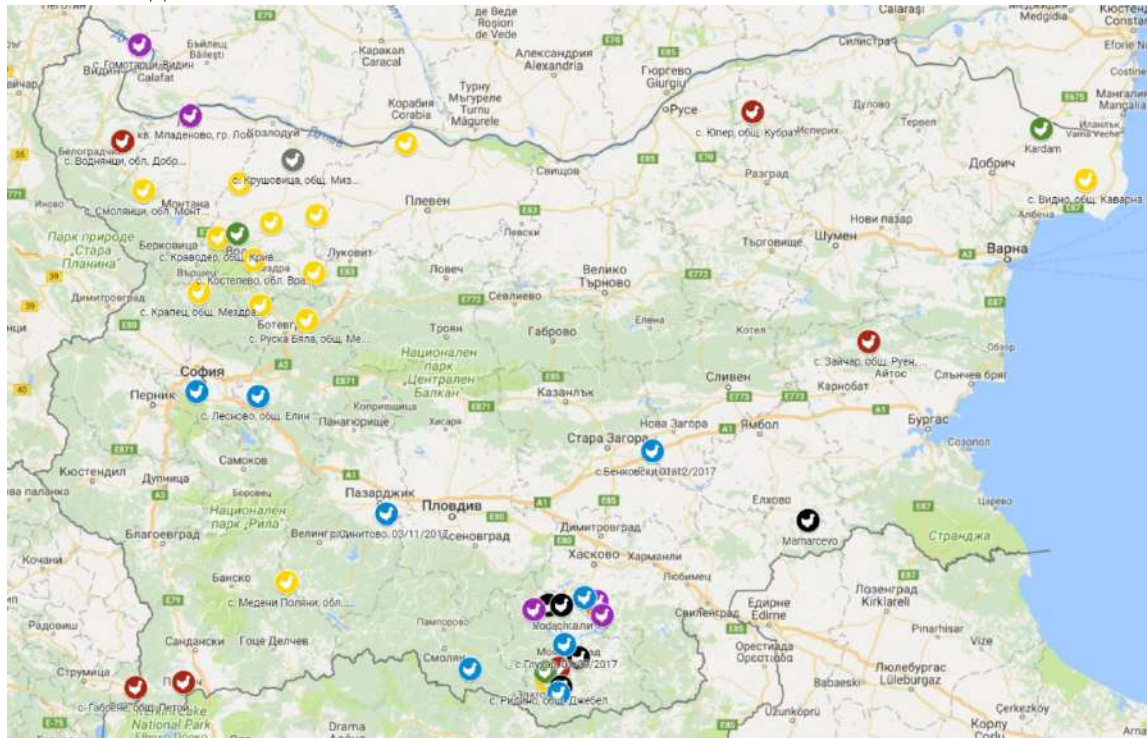
През 2016 г. огнища на Нюкясълската болест са установени в с. Ненково и с. Рудина, обл. Кърджали, с. Балкан, обл. Хасково, кв. Младеново на гр. Лом, обл. Монтана и с. Гомотарци, обл. Видин.

През изминалата 2017 г. огнищата на псевдочумата са 8 броя, както следва: гр. Рудозем, обл. Смолян, с. Глухар, обл. Кърджали, с. Долно Големанци, обл. Хасково, с. Фотиново, общ. Кирково, обл. Кърджали, с. Синитово, обл. Пазарджик, с. Лесново, общ. Елин Пелин, обл. София град, кв. Манастирски ливади, гр. София и с. Бенковски гр. Стара Загора.

Нюкясълска болест при диви птици:

- 2006 г. при лебед (*Cygnus olor*) с. Равна Гора, обл. Бургас, при два лебеда гр. Малко Търново, обл. Бургас, при три диви водоплаващи птици в гр. Варна; 2007 г. НБ при гълъб (PPMV 1) гр. Шабла, обл. Добрич.
- 2009 г. при гълъб (PPMV 1) с. Ново Янково, обл. Шумен.
- 2011 г. при домашни птици при диви белочели гъски (*Anser albifrons*) и червеногуши гъски (*Branta ruficollis*), с. Дуранкулак, обл. Добрич
- 2012 г. при гълъби, гр. Хасково

Карта на огнищата на огнищата на Нюкясълска болест (псевдочума) по птиците от 2004 г. до 2017 г. :

Легенда: огнище през 2004 г. в жълт цвят (с. Ридино), огнища през 2005 г. в сив цвят, огнища през 2006 г. в кафяв цвят, огнища през 2007 г. в жълт цвят, огнища през 2008 г. в зелен цвят, огнища през 2009 г. в черен цвят, огнища през 2013 г. в оранжев цвят, огнища през 2016 г. в лилав цвят и огнищата през 2017 г. в син цвят.

Подробна информация за огнищата на Нюкясълска болест (псевдочума) по птиците от 2004 г. до 2017 г. в България може да намерите тук – [линк](#).

Фигура. Епизоотични огнища и засегнати от Нюкясълска болест региони в Европа

за последните 10 години.

3. Описание на програмата и цели:

Програмата включва:

- Серологично изследване на кръвни проби от:
 - неваксинирани срещу Нюкясълска болест домашни птици от кокошевия вид
 - домашни водоплаващи птици;
 - птици, развъждани и използвани за лов (жив пернат дивеч- фазани, яребици, пъдпъдъци, полудиви патици и т.н.);
 - домашни и диви гълъби;
 - прелетни /мигриращи/ птици;
 - екзотични птици, отглеждани във ферми или в клетки на територията на страната (щрауси, папагали и др.);
 - всички видове вносни птици - кокошеви, водоплаващи, екзотични;
 - птици от зоопарковете;
 - за контрол на извършената ваксинация във промишлените ферми;(контрола на имунитета до сега беше платен)
- Вирусологично изследване за хемаглутиниращи вируси на следните видове и категории птици::
 - пресни трупове от домашни птици от различни видове, категории и възрасти, умрели и/или убити с диагностична цел, проявяващи характерни признаци от страна на дихателната, кръвоносната, нервната или храносмилателната система за Нюкясълска болест.
 - домашни и полудиви водоплаващи птици, отглеждани на открито.
 - внесени от трети страни кокошеви, водоплаващи и екзотични птици, както и на трупове от същите, умрели по време на транспорта и до две седмици след това.
 - птици, отглеждани в зоопарковете, особено от водоплаващите и крайбрежните птици, както и пресни трупове от такива.
 - пресни трупове от птици, събрани от резерватите.
 - диви птици - от районите на "влажните зони", езерата, язовирите и поречията на реки, обхващащи миграционните пътища и местата за почивка и гнездене. Видов състав на пробите - 70% водоплаващи, 20% крайбрежни и 10% други птици.
- Клинични обследвания на възприемчиви птици;
- Убиване и обезвреждане на инфектирани и контактни възприемчиви птици;
- Обезщетяване на собствениците за принудително убити и заклани птици

Цел и ползи: Настоящата програма има за цел да следи за наличието и разпространението на вируса на Нюкясълската болест по домашните и диви птици.

4. Мерки съгласно програмата

4.1. Обобщение на мерките съгласно програмата:

Период на изпълнение на програмата: **01.01.2018 - 31.12.2021 г.** (отбелязано с X)

- X Контрол
- X Лабораторно изследване
- X Клане по необходимост на възприемчиви животни в близост до епизоотично огнище.
- X Убиване на животни с клинични признаци.
- X Ваксинация
- Лечение
- X Контрол на животинските продукти и пазарите
- X Надзор

4.2. Организация, изпълнение и контрол на програмата:

- 4.2.1 Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) е централната компетентна власт отговорна за контрол по изпълнението на програмата.
- 4.2.2 Програмата се изпълнява от регистрирани лекари по чл.137а и чл.137б от ЗВД под контрола на официални ветеринарни лекари, отговарящи за общините в страната в двадесет и осемте области на страната.
- 4.2.3 Ежемесечно Началник отдел здравеопазване на животните на 28- те ОДБХ писмено докладват в Дирекция ЗХОЖКФ към БАБХ за резултатите от изпълнението на програмата чрез месечни отчети по образец ЗХОЖ 74, както и са отговорни за:
 - а) изготвяне списъци на обектите (различни от промишлени) за отглеждане на птици в селищата попадащи в 10 км. зона около промишлените обекти в областта;
 - б) предоставяне гореспоменатите списъци на собствениците/ползвателите на промишлените птицевъдни обекти и уведомяване за задълженията им по ваксинацията на птиците в тези обекти;
 - с) контрола по изпълнението на задължението на собствениците/ползвателите на промишлените птицевъдни обекти за извършване отглеждане на птици отглеждани в селищата попадащи в 10 км. зона около промишлените обекти;
- 4.2.4 Ежемесечно Националната Референтна Лаборатория за Инфлуенца и Нюкясълска болест по птиците изпраща информация в Дирекция ЗХОЖКФ към БАБХ за изследваните проби по програмата.

Изследването на пробите се извършва в Националната Референтна Лаборатория за Инфлуенца и Нюкясълска болест към Националния диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт /НДНИВМИ/, София

Всички положителни резултати от вирусологичните изследвания трябва бъдат изпратени до Референтната лаборатория на Европейската Общност за инфлуенца и Нюкясълска болест по птиците.

4.3. Описание на географските и административни райони, в които ще бъде изпълнена програмата:

Програмата ще бъде изпълнявана на територията на всички 28 административни области на страната. В Таблица 1 в т. 4.4.б. е представена схема за вземане на проби

по региони.

4.4. Мерки, изпълнявани по програмата

4.4.1. Мерки и законови разпоредби по отношение на обявяването на заболяването:

Заболяването се обявява съгласно член 124 от Закона за ветеринарномедицинската дейност и Наредба № 23 от 14.12.2005 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните определя реда и условията за обявяване на заразните болести.

4.4.2. Целеви животни и популации:

- a) домашни птици от кокошевия вид;
- b) домашни и полудиви водоплаващи птици;
- c) птици, развъждани и използвани за лов (жив пернат дивеч- фазани, яребици, пъдпъдъци, полудиви патици и т.н.);
- d) домашни и диви гълъби;
- e) прелетни /мигриращи/ птици;
- f) екзотични птици, отглеждани във ферми или в клетки на територията на страната (щрауси, папагали и др.);
- g) внесени от трети страни кокошеви, водоплаващи и екзотични птици;
- h) птици, отглеждани в зоопарковете и природни паркове и резервати;
- i) диви птици - от районите на "влажните зони", езерата, язовирите и поречията на реки, обхващащи миграционните пътища и местата за почивка и гнездене в следните отношения - 70% водоплаващи, 20% крайбрежни и 10% други птици.

4.4.3. Мерки и законови разпоредби по отношение на регистрацията на животновъдните обекти и идентификация на животните:

Всеки един животновъден обект с промишлен характер в птицевъдството се регистрира в съответствие с Член 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД). Регистрираните търговски птицевъдни обекти се въвеждат в националната електронна база-данни, която се поддържа от БАБХ. Данните на регистрираните ферми се пазят на централно и регионално ниво.

Животновъден обект с промишлен характер в птицевъдството е обект, в който се отглеждат над 350 броя кокошки носачки или друг вид възрастни птици или над 500 броя бройлери или подрастващи от други видове.

Българската агенция по безопасност на храните е официалния компетентен орган за регистрация на животновъдни обекти.

Собствениците или ползвателите на животновъдни обекти подават заявление за регистрация по образец до директора на съответната ОДБХ, в което се посочва номер и дата на издаване на документ за въвеждане в експлоатация на обекта, когато такъв се изисква съгласно Закона за устройство на територията.

В срок до 7 дни от подаване на заявлението директорът на ОДБХ със заповед

назначава комисия за извършване на проверка за съответствието на обекта с ветеринарномедицинските изисквания за отглеждане на животни и хуманно отношение към тях.

Когато при проверката се установи, че обектът не отговаря на ветеринарномедицинските изисквания, комисията е длъжна да издаде писмено предписание до заявителя, в което да определи краен срок за коригиране и отстраняване на всички отбелязани несъответствия.

Когато заявителят е отстранил всички пропуски и несъответствия преди изтичане на посочения в предписанието краен срок, същият е длъжен да информира писмено за това директора на ОДБХ, който в рамките на седем дни да изпрати комисията за извършване на повторна проверка на въпросния животновъден обект. Комисията е длъжна да подготви протокол за резултатите от тази проверка и да го представи на директора на ОДБХ.

Директорът на ОДБХ е длъжен да въведе животновъдния обект в регистъра и да издаде удостоверение за регистрация или да обоснове отказа си за регистрация, ако обектът не отговаря на ветеринарномедицинските изисквания.

Регистърът съдържа следната информация:

1. пореден номер на и дата на издаване на удостоверението;
2. ветеринарния регистрационен номер на животновъдния обект;
3. име и постоянен адрес на собственика на животновъдния обект;
4. адрес / местоположение и вид на животновъдния обект;
5. капацитет на животновъдния обект;
6. тип, категория и използване на птиците в животновъдния обект;
7. технология на отглеждане на птиците;
8. номер и дата на заповедта за делегиране на регистрацията;
9. промени в представените в заявлението обстоятелства.

Всеки животновъден обект е задължен да попълва и съхранява документи, съдържащи следната информация:

- ◆ общ брой на птиците в животновъдния обект;
- ◆ новопостъпили /новозаредени/ птици;
- ◆ птици за клане;
- ◆ птици за продажба;
- ◆ общ брой на умрелите птици.

Всеки животновъден обект е задължен съхранява документи , предоставящи информация за взети проби за Нюкясълска болест и резултатите от тези проби. Документацията трябва да се пази във фермата и да бъде налична при поискване от официалния ветеринарен лекар в случаи на инспекция. Когато една ферма бъде инспектирана от официален ветеринарен лекар, последният е длъжен също и да направи обстойно проверка на документите (дневници и др.), попълвани и съхранявани в съответния животновъден (птицевъден) обект.

4.4.4. Категоризация на животните и стада (животновъдните обекти) и посочване на съответната нормативна база: n/a

4.4.5. Изисквания за движение на животните и посочване на съответната нормативна база:

По време на транспортиране живите птици трябва да бъдат придружавани от ветеринарномедицинско свидетелство за придвижване/транспортиране на животни, издадено от БАБХ в съответствие с Регламент на Съвета (ЕС) № 1/2005 за защита на животните по време на транспортиране.

Операторите желаещи да изнасят повече от 20 птици или яйца за люпене то друга държава-членка (или определен трета страна) трябва да изпълнят изискванията на Директива 90/539/ЕС и да гарантират че пратката е придружена от ветеринарно-здравен сертификат /удостоверение/. В сертификата се посочва референтния номер на ветеринарния сертификат за птици, издаден в TRACES системата (системата по експертност и контрол на търговията). Сертификата се издава от ветеринарния лекар, обслужващ фермата на произход на птиците, като се попълва и подписва върху предварително отпечатана бланкова форма, само след провеждане на подходящия за случая клиничен преглед на птиците, проведен от същия ветеринарен лекар.

Всички официални ветеринарно-здравни сертификати, издадени за износ на домашни птици и на яйца за люпене, се записват в системата по експертност и контрол на търговията (TRACES).

Въпросната система позволява проследяване на износа на живи животни и яйца за люпене, които са придружени от ветеринарно-здравни сертификати.

4.4.6. Схема за вземане на проби, методи за лабораторно изследване:

Тип проби:

4.4.6.1 За серологичните изследвания се вземат и изпращат за изследване серумни проби от клинично здрави птици съгласно Инструкцията за вземане на кръв от птици.

4.4.6.2 За вирусологичните изследвания се вземат и изпращат за изследване следните проби:

- a) Домашни птици - изпращат се в случаите, в които не може да бъде изключено заболяването Нюкясълска болест (внезапна и бърза смъртност, характерни клинични признаци и патологични изменения);
- b) Диви птици - от районите на езерата, язовирите и поречията на реки, обхващащи миграционните пътища и местата за почивка и гнездене. Видов състав на пробите - 70% водоплаващи, 20% крайбрежни и 10% други птици. Пробите от диви птици обхващат умрели птици (съвсем пресни трупове), отстреляни птици, а също и заловени птици с цел маркиране, типизиране, огледи и др., които след вземане на проба се освобождават;
- c) Птици, отглеждани на открито - вземат се предвид посочените цифри, пробите могат да се вземат в клиницата и включват вътрешни органи или клоакални тампон-проби;

- d) Период на изпращане - от дивите птици пробите се изпращат в сезона на прелета, а от домашните - през цялата година.

4.4.6.3 Вид проби за вирусологично изследване:

- a) Цели трупове на птици, умрели преди не повече от 4 часа, като пробите са охладени при незабавно изпращане, или замразени при забавяне на изпращането;
- b) Органни проби от: умрели или заклани птици (черен дроб, далак, бял дроб, трахея, бъбрек), приготвени като обща проба в стерилен плик, стерилна петриева паничка или друг стерилен стъклен съд или в отделни стерилни пликчета от всяка птица;
- c) Клоака с части от черва със съдържание като отделна от вътрешните органи сборна проба;
- d) Глава с шия опаковани в отделен плик;
- e) За вирусологично изследване трябва да се имат предвид видовете и категории птици, посочени в програмата. Пробите могат да бъдат **клоакални тампони, трахеални тампони, свежи фекалии или цели трупчета**. така събраните проби се замразяват до тяхното изпращане без добавяне на транспортна среда.

Клоакални тампон - проби - вземат се от живи или прясно убити птици със стерилен тампон, който се въвежда дълбоко в клоаката на птицата и енергично се остъргва стената на червото. Тампонът трябва добре да се напои със клоакално съдържание. След това той се потапя в транспортната среда на контейнера придружаващ стерилния тампон, който се затваря добре. За изследване в лабораторията не се изпращат клоакални тампон-проби без транспортна среда, която задължително трябва да бъде за вирусологично изследване.

Трахеални тампон-проби - получават се от живи птици чрез въвеждане на сух памучен тампон в трахеята и внимателно остъргване на стената, след което тампонът се поставя контейнер с транспортна среда.

Фекални проби - вземат се съвсем пресни, влажни изпражнения, в които се потапя тампон и добре напоен с тях се поставя в контейнер с транспортна среда. Пробите се изпращат веднага до лабораторията, поставени в контейнер с лед. Ако не е възможно незабавното им изпращане, могат да се държат на 0 - 4°C за 48 - 72 часа, а за по-дълъг период - на -70°C.

4.4.6.4 Брой на пробите:

Той се определя съобразно епизоотичната обстановка в страната в момента, броя птицевъдните обекти и броя места, посещавани от прелетните птици. Целта е да се вземат достатъчно брой проби за да се открие, ако има макар и едно болно животно в популацията.

В настоящата програма е предвиден определен брой проби за изследване, като са взети предвид рисковите райони и групи птици. В случай на промяна на епизоотологичната обстановка, броят на пробите също подлежи на промяна, като

последните се завишават. Подробното описание на броя проби по селища и вид изследване (серологично или вирусологично) е посочено в приложения 1 и 2. В приложение 3 са посочени критериите за определяне на броя на пробите. При определяне на броя на животновъдните обекти, вкл. и "задните дворове", от които трябва да бъдат взети проби се спазва изискването да бъдат обхванати 99% от животновъдните обекти в населените места: /промишлени ферми, малки ферми с търговска цел и "задните дворове", в които се отглеждат птици за собствена консумация/.

При определяне на броя на пробите за вземане и изпращане за изследване се спазва изискването посочено в таблицата Приложение 3 при 95 % достоверност на резултатите и 10 % разпространение на вируса на заболяването.

При взимане и изпращане на проби от птици и гъшекланици се спазва изискването: от всяка постъпваща за клане партия се определя броя на пробите съгласно таблицата за 95% достоверност и 10% разпространение на вируса на заболяването, посочена в приложение 3.

Честотата за провеждане на надзора в критичните точки трябва да бъде определена индивидуално в зависимост от специфичните особености на всяка една от тях (източници на инфекцията, начин на предаване, движещи сили на инфекциозния процес, инкубационен период, природни резервоари, климатични фактори, сезон, стопански дейности, период на миграция на птиците и др.

Режимът на надзор в останалите части от страната, които се считат с по-ниска степен на риск може да бъде с по-малка интензивност.

При изпълнение на настоящата програма е необходимо да се обръща внимание на индикатори като:

- a) броя и честотата на извършените проверки на животновъдните обекти и местата на обитаване на дивите птици за месеца в дадения регион, броя на посетените обекти, броя на прегледаните животни, констатирани случаи на смъртност и заболявания, промени в поведението на мигриращите птици;
- b) регистрираните за месеца болести, наблюдаваните клинични симптоми, вида и броя на засегнатите животни вида и броя на изпратените проби за лабораторни изследвания и резултатите от тях;
- c) регистрираните случаи на съмнение за дадена болест и процента на лабораторно потвърдените случаи;
- d) времето за реакция от подаването на сигнала при съмнение за заболяване, налагането на ограничителните мерки, вземането и изпращането на проби за лабораторно изследвани до потвърждаването или отхвърлянето на диагнозата;

- е) осъщественото движение на птици и продукцията за периода предхождащ клиничните признаци характерни за заболяването или периода предхождащ получените положителни серологични резултати.

4.4.6.5 Схема за пробовземане по региони:

Схема по региони за изпращане на **серумни проби** от различни видове птици за лабораторен надзор срещу Нюкясълска болест (НБ). Програмата включва изследване срещу Нюкясълска болест само на неваксинирани птици или при съмнение за неправилно извършена ваксинация. Там където са посочени бройки за кокошки, вместо това може да се взема кръв и от пуйки. Пробите от кокошеви птици и от водоплаващи птици да се изпращат с отделни писма. Вземането на проби трябва да съвпада с периода на прелет на птиците и може да включва голям брой заклани домашни птици.

Пробите от 1 селище трябва да включват най-малко 3 различни двора.

Таблица 1: Схема за вземане на проби за изследване за Нюкясълска болест по региони

№	Област	Селище/ ферма	Вид птици, брой проби	Вид изследване	Изпращане през месеци	Общ брой проби
1.	Благоевград	10 селища	Водоплаващи - по 20 от селище	НБ	I - XII	200
2.	Бургас	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
3.	Варна	5 селища	Водоплаващи - по 20 от селище	НБ	I - XII	100
		5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
4.	Велико Търново	2 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	60
5.	Видин	10 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	300
6.	Враца	10 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	300
7.	Габрово	2 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	60
8.	Добрич	10 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	300
9.	Кюстендил	10 селища	Водоплаващи - по 20 от селище	НБ	I - XII	200
10.	Кърджали	20 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	600
11.	Ловеч	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
12.	Монтана	10 селища	Водоплаващи - по 20 от селище	НБ	I - XII	200
13.	Пазарджик	6 ферми за	по 30 от ферма, от 2 партиди	НБ	I-IV	360
14.	Перник	5 селища	Водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	50

15.	Плевен	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
16.	Пловдив	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, ферми водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
17.	Разград	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
18.	Русе	5 селища	водоплаващи - по 20 от селище	НБ	I - XII	100
19.	Силистра	От 5 селища около Сребърна	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I-IV X- XII	150
20.	Сливен	2 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	60
21.	Смолян	2 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	60
22.	София - град	Зоопарк	Диви и екзотични птици - поне по 5 проби от всяка клетка и волиера и от всички новопристигнали	НБ,	I - XII	20
23.	София- област	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
24.	Стара Загора	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
25.	Търговище	2 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	60
26.	Хасково	От 3 селища около яз. Тракиец	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I-IV X- XII	90
27.	Шумен	5 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	150
28.	Ямбол	2 селища	Кокошки - по 20 от селище, водоплаващи - по 10 от селище	НБ	I - XII	60
От всички зоопаркове в страната, където се отглеждат птици - поне по 5 проби от всяка клетка и						
От всяка вносна екзотична птица						
ОБЩ БРОЙ ПРОБИ ЗА НЮКЪСЪЛСКА БОЛЕСТ						4680

Съпроводително писмо;

Всички изпращани до Националната Референтна лаборатория проби се съпровождат с писмо по образец одобрено със заповед на изпълнителния директор на БАБХ.

4.4.6.6 Диагностика на Нюкасътска болест по птиците:

Диагностиката се провежда по следните методики:

- а) Изолране на вирус в кокоши ембриони по стандартните процедури на проби от трупове, вътрешни органи и фекалии, клоакални и трахеални тампон проби.

- b) Идентификация на изолиран вирус чрез реакция задържане на хемаглутинацията.
- c) Типизиране на изолираните вируси на нюкясълската болест, за определяне принадлежността им към велогенните, мезогенните или лентогенните щамове чрез провеждане на биологични тестове: средно време за умиране на 10 дневни кокоши ембриони, определяне на интрацеребрален патогенен индекс на 1-дневни пилета, това не го правим, нямаме разрешение за биологични тестове, задължително положителните се изпраща на материал в международна референтна лаборатория за генетичен анализ.
- d) Откриване на нуклеиновата киселина на вируса на нюкясълската болест чрез Обратно-транскриптазна полимеразно-верижна реакция в реално време.
- e) Серологичен мониторинг на птиците на територията на Република България за наличие на антитела срещу Нюкясълска болест чрез РЗХА и ЕЛАЙЗА.

4.4.7. Ваксинация, ваксинационна схема, използвана ваксина

Изпълняват се следните имунопрофилактични мероприятия срещу Нюкясълска болест:

- a) задължителна поголовна ваксинация на кокошки-носачки, родителски стада и бройлери, фазани, пуйки и спортни гълъби и гълъби за представления, на основание чл. 5 от Наредба № 31 от 29.12.2005 г., във всички промишлени птицевъдни обекти в страната, регистрирани, съгласно ЗВД и на птиците отглеждани в селищата попадащи в 10 км. зона около промишлените обекти за сметка на собствениците на промишлените птицевъдни обекти **(при ваксинация на птиците в 10 км. зона около промишлените обекти, стойността на ваксината и приложението ѝ от регистрирани ветеринарни лекари се заплащат от собствениците на промишлените обекти)**;
- b) ваксинация на 1-вия ден на еднодневни бройлери в люпилните в страната **(за сметка на собствениците на люпилните)**, регистрирани, съгласно ЗВД на всички категории птици, извършена от ветеринарен лекар, сключили договор със собственика на птицевъдния обект или люпилня съгласно одобрената от директора на съответната Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) по схема, представена от собственика на птицевъдния обект или люпилнята;
- c) реваксинация на пернатият дивеч, отглеждан във ферми (волиери) с ваксина “лентогенен” щам, съгласно указанията на фирмата производител, две седмици преди разселването му;
- d) реваксинация на спортните гълъби и тези, предназначени за състезания и изложби с “инактивирана” ваксина на 4 седмична

възраст и реваксинация 4 до 6 седмици преди започване на състезателния сезон или мероприятиято, в което ще участват.

- е) контрол на имунния статус на ваксинираните птици, 15-20 дни след ваксинацията, като от всяко ваксинирано стадо задължително се вземат и изследват от 20 до 40 броя кръвни проби за контрол на напрежението на имунитета и контрол на извършената ваксинация.

Ваксинацията срещу Нюкясълска болест по птиците се извършва само с регистрирани в страната “лентогенни” ваксини. Освен едновалентни ваксини срещу Нюкясълска болест /псевдочума/ по птиците може да се използват и комбинирани поливалентни ваксини, регистрирани в Република България. Стойността на ваксината и разходите за прилагането ѝ са за сметка на собствениците на промишлените птицевъдни обекти.

Ваксинация срещу Нюкясълската болест по птиците (кокошки, бройлери, фазани, пуйки, спортни гълъби и гълъби за представление) се извършва в селищата попадащи в 3 и 10 км зона при констатирано огнище на заболяването, след писмено разпореждане от ЦУ на БАБХ.

Разходите за закупуване на ваксина и приложението в случай на епизоотично огнище и за вземане и изпращане на проби за лабораторен анализ и стойността на лабораторните изследвания са за сметка на ДФ Земеделие съгласно нотифицираната от ЕК схема за държавна помощ на земеделските стопани в размер посочен в Тарифата по чл.46в от ЗВД.

4.4.8. Информация и оценка за управлението на биосигурността и инфраструктурата на стопанствата, включени в програмата:

Биологичната сигурност е комбинация от практики, насочени към и предназначени за предотвратяване на разпространението на болестотворни организми в рамките на една птицевъдна ферма. Когато същите се осъществяват успоредно с процедурите за дезинфекция и хигиенизиране, вероятно е мерките за био-сигурност да са в състояние да ликвидират или най-малкото намалят нивото на патогените до стойности, при които няма опасност от заразяване. поне да редуцират патогенните до нива, при които няма опасност от инфекция.

Мерките за био-сигурност в промишлените птицеферми, в малките ферми и в задните дворове са в съответствие с Наръчника за био-сигурност, издаден от USAID в България, и отговарят на изискванията на Европейския съюз (ЕС).

4.4.8.1 Мерките за био-сигурност в птицефермите включват:

- a) Контрол на здравен статус на домашните птици;
- b) На входа на всички халета в една птицеферма трябва да е има поставен и действащ дезинфекционен филтър;
- c) Контрол върху движението на хора;
- d) Хигиена на транспорта;

- e) Хигиена на фуража;
- f) Хигиена на водата;
- g) Контрол на гризачи, насекоми и птици;
- h) Почистване и дезинфекция на сградите;
- i) Записване на всички събития и дейности /операции/;
- j) Използване на индивидуални /отделни/ инструменти за всяка отделна сграда.

Проверка за изпълнение на мерките за биосигурност и дезинфекция се извършва от компетентния орган. Съответните инструкции и чеклистове са достъпни и са публикувани на следния адрес:

<http://www.babh.government.bg/bg/Page/examples-health-care/index/examples-health-care/%D0%97%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B7>

4.4.9. Мерки и законови разпоредби в случай на положителен резултат:

Предприемат се мерките, съгласно Директива на Съвета 92/66 от 14.07.1992 г. за контрол на Нюкясълската болест на територията на Общността, Наредба № 31 от 29.12.2005 г. за мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на Нюкясълската болест (псевдочума) по птиците и за условията и реда за прилагането им; Издадена от министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр. 12 от 7.02.2006 г., в сила от 1.05.2006 г., изм. и доп., бр. 76 от 15.09.2006 г., бр. 64 от 18.07.2008 г., изм., бр. 8 от 29.01.2010 г. и Практическо ръководство за борба с Нюкясълската болест по птиците, приложение към Заповед № РД 11- 754/ 20.07.2009 год. на генералния директор на НВМС.

4.4.10. Компенсации за умрели или умъртвени животни:

Условията и процедурите за компенсация на собствениците са описани в националното законодателство - Закон за ветеринарномедицинската дейност и Наредбата за условията и реда за компенсиране и обезпечаване на разходи, свързани с покриване на епизоотични рискове (одобри на заседание на МС с Указ № 181 от 21.07.2006, публикуван в ДВ, бр. 62 от 01.08.2006, в сила от деня на публикуване).

Съгласно Наредбата за условията и реда за компенсиране и обезпечаване на разходи, свързани с покриване на епизоотични рискове, на собствениците се изплащат компенсации за принудително заклани или унищожени животни, компенсации се изплащат на собственици за принудително убити животни (клане в кланици или убити по друг начин).

Съгласно националното законодателство в контекста на програмите не се предвижда възможността за компенсации или финансова помощ за операторите в хранителния и фуражния център, в контекста на програмата.

Цената на птиците, които се компенсират се определя от Националния статистически институт, като средна пазарна цена за 1кг. живо тегло за месеца и съответния регион, като скалата за компенсация на птиците е обществено достояние.

4.4.11. Контрол на изпълнението на програмата и докладване:

В ЦУ на БАБХ се води регистър на получените резултати при изпълнение на

настоящата програма. Получените резултати се анализират за определяне на стратегията за профилактика и надзор на заболяването Нюкясълска болест.

При констатиране на наличие на вирус и антитела при неваксинирани птици за заболяването Нюкясълска болест по птиците се предприемат мерките посочени в НАРЕДБА № 31 от 29.12.2005 г. за мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на Нюкясълската болест (псевдочума) по птиците и за условията и реда за прилагането им.

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Определяне на доверителната граница (95% или 99%) и очаквания процент на разпространение на болестта сред популацията от възприемчиви животни, за изчисление броя на пробите, които ще се изследват.

Определяне броя на необходимите проби за откриване на поне едно серопозитивно животно в заразено стадо при 95% гаранционна вероятност.

Големина на стадото (n) бр. жив.	Процент на разпространение на заболяването в стадото (d/n)											
	50 %	40 %	30 %	25 %	20 %	15 %	10 %	5 %	2 %	1%	0,5 %	0,1 %
10	4	5	6	7	8	10	10	10	10	10	10	10
20	4	6	7	9	10	12	16	19	20	20	20	20
30	4	6	8	9	11	14	19	26	30	30	30	30
40	5	6	8	10	12	15	21	31	40	40	40	40
50	5	6	8	10	12	16	22	35	48	50	50	50
60	5	6	8	10	12	16	23	38	55	60	60	60
70	5	6	8	10	13	17	24	40	62	70	70	70
80	5	6	8	10	13	17	24	42	68	79	80	80
90	5	6	8	10	13	17	25	43	73	87	90	90
100	5	6	9	10	13	17	25	45	78	96	100	100
120	5	6	9	10	13	18	26	47	86	111	120	120
140	5	6	9	11	13	18	26	48	92	124	139	140
160	5	6	9	11	13	18	27	49	97	136	157	160
180	5	6	9	10	13	18	27	50	101	146	174	180
200	5	6	9	11	13	18	27	51	105	155	190	200
250	5	6	9	11	14	18	27	53	112	175	228	250
300	5	6	9	11	14	18	28	54	117	189	260	300
350	5	6	9	11	14	18	28	54	121	201	287	350
400	5	6	9	11	14	19	28	55	124	211	311	400
450	5	6	9	11	14	19	28	55	127	218	331	450
500	5	6	9	11	14	19	28	56	129	225	349	500
600	5	6	9	11	14	19	28	56	132	235	379	597
700	5	6	9	11	14	19	28	57	134	243	402	691
800	5	6	9	11	14	19	28	57	136	249	421	782
900	5	6	9	11	14	19	28	57	137	254	437	868
1000	5	6	9	11	14	19	29	57	138	258	450	950
1200	5	6	9	11	14	19	29	57	140	264	471	1102
1400	5	6	9	11	14	19	29	58	141	269	487	1236
1600	5	6	9	11	14	19	29	58	142	272	499	1354
1800	5	6	9	11	14	19	29	58	143	275	509	1459
2000	5	6	9	11	14	19	29	58	143	277	517	1553
3000	5	6	9	11	14	19	29	58	145	284	542	1895
4000	5	6	9	11	14	19	29	58	146	288	556	2108
5000	5	6	9	11	14	19	29	59	147	290	564	2253
6000	5	6	9	11	14	19	29	59	147	291	569	2358
7000	5	6	9	11	14	19	29	59	147	292	573	2437
8000	5	6	9	11	14	19	29	59	147	293	576	2498
9000	5	6	9	11	14	19	29	59	148	294	579	2548
10000	5	6	9	11	14	19	29	59	148	294	581	2588
∞	5	6	9	11	14	29	29	59	149	299	598	2995

Определяне броя на необходимите проби за откриване на поне едно серопозитивно животно в заразено стадо при 99% гаранционна вероятност.

Големина на стадото (n)	Процент на разпространение на заболяването в стадото (d/n)											
	50	40	30	25	20	15	10	5	2	1	0,5	0,1 %
10	5	6	7	10	10	10	10	10	10	10	10	10
20	6	8	10	11	13	15	18	20	20	20	20	20
30	6	8	11	13	15	19	23	30	30	30	30	30
40	7	8	11	13	16	21	27	36	40	40	40	40
50	7	9	12	14	17	22	29	42	50	50	50	50
60	7	9	12	14	18	23	31	47	60	60	60	60
70	7	9	12	15	18	24	33	51	68	70	70	70
80	7	9	12	15	19	24	34	54	76	80	80	80
90	7	9	12	15	19	25	35	57	83	90	90	90
100	7	9	13	15	19	25	36	59	00	100	100	100
120	7	9	13	15	19	26	37	63	102	118	120	120
140	7	9	13	16	20	26	38	67	113	135	140	140
160	7	9	13	16	20	26	39	69	122	151	160	160
180	7	9	13	16	20	27	39	71	129	166	179	180
200	7	9	13	16	20	27	40	73	136	180	198	200
250	7	9	13	16	20	27	40	76	150	210	244	250
300	7	9	13	16	20	27	41	78	160	235	286	300
350	7	9	13	16	21	28	42	80	168	256	325	350
400	7	9	13	16	21	28	42	81	174	273	360	400
450	7	9	13	16	21	28	42	82	179	288	392	450
500	7	9	13	16	21	28	42	83	183	300	421	500
600	7	9	13	16	21	28	43	84	190	321	470	600
700	7	9	13	16	21	28	43	85	195	336	512	700
800	7	9	13	16	21	28	43	85	199	349	546	798
900	7	9	13	16	21	28	43	86	202	359	576	895
1000	7	9	13	16	21	28	43	86	204	368	601	990
1200	7	9	13	16	21	28	43	87	208	381	642	1175
1400	7	9	13	16	21	2	44	87	211	391	674	1348
1600	7	9	13	16	21	29	44	88	213	399	699	1510
1800	7	9	13	16	21	29	44	88	215	405	720	1661
2000	7	9	13	16	21	29	44	88	216	410	737	1800
3000	7	9	13	16	21	29	44	89	220	425	792	2353
4000	7	10	13	16	21	29	44	89	222	433	821	2735
5000	7	10	13	16	21	29	44	89	223	438	840	3009
6000	7	10	13	16	21	29	44	90	224	442	852	3214
7000	7	10	13	16	21	29	44	90	225	444	861	3373
8000	7	10	13	16	21	29	44	90	225	446	868	3500
9000	7	10	13	16	21	29	44	90	226	447	874	3604
10000	7	10	13	16	21	29	44	90	226	448	878	3689
oo	7	10	13	16	21	29	44	90	228	459	919	4603

Избира се таблицата със съответно ниво на доверие (95 % или 99 %), след което по колоната, отговаряща на очаквания процент на инфектираните животни, и по колоната за големината на стадото се определя броят на необходимите прби.

1. Съображения при определяне големината на извадката (броя на пробите)

Решението за необходимия брой проби трябва да се вземе, имайки предвид следните фактори:

- точността която се изисква (90%, 95% или 99% доверителен интервал);
- използвания метод на изследване (чувствителност и специфичност);
- размерът на най- малката подгрупа и действителното отклонение на различните варианти (подгрупи) спрямо средната стойност за популацията;
- теоремата за основните ограничения от теорията за пробовземането, която казва, че при голям брой проби разпределението на стойностите в представителната извадка ще е близко до това на популацията от която е взета. Доверителния интервал може да се изчисли с 90% сигурност с отклонение от средната стойност (в двете посоки на махалото) ± 1.65 (т.нар. стандартна грешка) или при 95% сигурност с отклонение от средната стойност ± 1.96 (стандартна грешка), а при 99% сигурност с отклонение от средната стойност ± 2.58 (стандартна грешка). Доверителния интервал се тълкува, като например при 90% или 95% или пък 99% съответно 90, 95 или 99 от случаите на 100 проби взети от прицелната популация ще съдържат истинските стойности за тази популация и ще са в доверителните граници.

2. Опростен метод за определяне на необходимия брой проби за откриване на дадена болест в голяма популация

Съществува опростен метод за определяне броя на необходимите проби за откриване на дадена болест в животинската популация, както и възможния брой на заболелите животни, които са пропуснати и останали неразкрити при вземането на пробите. В случая когато се касае за 95% доверително ниво, метода е познат като "правилото на триъгълника". При него за определяне на необходимия брой проби за изследване (т.нар. представителна извадка за стадото, групата или популацията), с цел да се открие заболяването в дадено стадо или популация, числото 300 се дели на очакваното разпространение.

Пример. Ако искаме да използваме опростената формула за изчисляване броя на пробите необходими за откриване заболяване в стадо от 500 птици, при очаквано разпространение на болестта в стадото 25%, трябва просто да разделим $300 : 25 = 12$. Това е минималния брой проби необходим за да ни даде 95% сигурност, че в изследваното стадо не е проникнала болестта. При доверително ниво 99%, числото 300 трябва да се замени с 460 (т.е. $460 : 25 = 18,4$), а при 99,99% с числото 690 ($690 : 25 = 27,6$).

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ИНСТРУКЦИЯ

ЗА

ВЗЕМАНЕ, СЪХРАНЕНИЕ И ИЗПРАЩАНЕ НА КРЪВНИ ПРОБИ ОТ ПТИЦИ

За получаване на качествени кръвни проби от птици, респ. получаване на обективни резултати при лабораторното им изследване, следва да се спазват общо приетите правила за вземане, обработка, съхранение и транспортиране на същите. Желателно е в лабораторията да се изпращат серумни проби, тъй като транспортирането и съхраняването на проби с коагулум често води до хемолиза и разваляне и невъзможност пробата да се изследва.

1. Кръвни проби за лабораторни изследвания се вземат от нормални (клинично здрави) птици, избрани на случаен принцип от различни части на птичарника.
2. За скринингови изследвания от едно стадо се вземат, за статистическа достоверност, не по-малко от 30 броя индивидуални кръвни проби в обем 1,5 - 3 мл всяка (за кеклици и по-дребни птици - около 1 - 1,5 мл).
3. Кръвта се взема най-често от подкрилната вена, като се спазват правилата на асептиката, включително туширане на мястото със спирт или йодна тинктура.
4. Кръвта се взема със индивидуални стерилни спринцовки от обем 2-3 мл и индивидуални тънки игли с остър връх, с размер в зависимост от големината на птицата.
5. Кръвта от спринцовката се излива внимателно като се маха иглата, без излишен натиск, в сухи, стерилни малки шишенца, като се оставя да се стича по стената на шишето и се внимава да не се образува пяна. Кръвта не бива да запълва повече от 1/2 от шишенцето. Кръвта се предпазва от замърсяване чрез затваряне на шишенцата с плътна гумена тапа. Препоръчително е шишето, до коагулиране на кръвта, да е поставено в легнало положение, тъй като така се благоприятства образуването на възможно най-тънък слой кръвен съсирек и се отделя максимално количество и качествен серум.
6. Кръвта се оставя за съсирване (коагулиране) при стайна температура за около 15 минути, след което трябва съсирекът да бъде внимателно откроен (отделен) от стената с предварително потопена в спирт, фламбирана на пламък и охладена игла от спринцовка, мандрен или тънка тел (кламер), чрез няколкократно въртеливи движения (кръжене) между стената на стъклото и оформения коагулум, без да се допуска раздробяването му.
7. Отделянето на кръвните серуми може да стане чрез изваждане на коагулумите или чрез отливане на серумите в нови шишенца.
8. Шишенцата с кръвни проби, добре затапени, наредени в изправено положение и добре пакетирани, се транспортират най-бързо до съответната диагностична лаборатория или оставят за отделяне на серума на стайна температура за 12-18 часа, предпазени от директна слънчева светлина. Кръвни проби с коагулум не трябва да се замразяват (тоест да се държат при по-ниска от +4oC температура),

- ните разклащат, тъй като настъпва хемолиза и стават негодни за изследване и се бракуват. Ако не е възможно бързото доставяне на кръвните проби в диагностичната лаборатория (повече от 24 часа), серумите от тях следва на място, внимателно да се отлеят в други шишенца или коагулумът им внимателно да се отдели от шишето. Отделените по такъв начин серуми могат да се съхраняват в хладилник на +4oC до 3-4 дни, а за по-продължителен период - и в замразено състояние на възможно най-ниска температура.
9. Пробите се изпращат до съответната диагностична лаборатория най-добре чрез куриер и се съпровождат с писмо с име и адрес на изпращача, собственика, вида на птиците, техния общ брой, както и броя на изпратените проби, наличието на някакви заболявания и информация за извършените ваксинации. В него задължително се посочват заболяванията, за които се очаква да се изследват пробите. Писмото трябва да се постави в полиетиленов плик, за да не се изцапа при евентуално изтичане на серум от някое шишенце.
 10. Възрасти на птиците, най-подходящи за скринингови изследвания са:
 - Пилета-бройлери - на 1 дневна, 4-5 седмична и в края на угоителния период;
 - Подрастващи родители и стокови носачки - както при бройлерите плюс на 10-18,20 седмична възраст.
 11. Носачки (разплодни и стокови) - през целия експлоатационен период.
 12. Предпочитани за серологични лабораторни изследвания са стада, които са показали проблеми предимно от респираторен или друг характер, включително усложнения от вторични инфекции.
 13. Не се препоръчва изпращане за изследване в диагностични лаборатории на кръвни проби с видима хемолиза, в процес на загниване и замърсен.